

Täysistunto

Tiistai 7.12.2021 klo 14.00—20.56

11. Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaiksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 167/2021 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 17/2021 vp

Toinen käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelu, edustaja Lehto.

Keskustelu

19.23 **Rami Lehto ps:** Arvoisa puhemies! Hallituksen tuomasta aktiivimalli kakkosesta keskusteltiin viime viikolla paljonkin. En lähde nyt toistamaan tätä hirveämmin. Totean vain, että kaikkien asiakkaiden kaavamainen haastattelu ei tue millään lailla yksilöllistä asiakaspalvelua ja vie tarpeettomasti vähäisiä resursseja. Tämä on tullut selväksi asiantuntijakuulemisissa valiokunnassa. Meillä oli vajaa 60 asiantuntijaa siellä käymässä, ja käytännössä kaikki antoivat kritiikkiä tälle hallituksen esitykselle.

Tästä syystä teenkin perussuomalaisten vastalauseen mukaiset hylkäysesitykset. Elikkä esitän, että hallituksen esityksen 1., 3., 4., 5. ja 6. lakiehdotus hylätään ja esitykseen sisältyvä 2. lakiehdotus hylätään muilta osin paitsi 2 a luvun 1 §:n ja 4—7 § ja 8 §:n 1 momentin osalta.

Esitän myös, että eduskunta hyväksyy perussuomalaisten vastalauseen mukaisen lausumaehdotuksen, joka kuuluu seuraavanlaisesti: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee eduskunnan käsittelyyn työttömyysturvallainsäädännön uudistuksen, jonka lähtökohdana on työnhakijan yksilöllisten tarpeiden huomioiminen ja jonka käytännön toteuttamiseen on varattu riittävä rahoitus sekä muut resurssit.”

Puhemies Anu Vehviläinen: Totean tässä, että kakkoslain osalta sisältöä koskeva esitys äänestettiin jo ykköskäsittelyssä ja meillä on tässä kohtaa nyt toinen käsittely menossa. — Ja sitten seuraavaksi edustaja Virta.

19.25 **Sofia Virta vihr:** Arvoisa puhemies! On aivan selvää, että Suomi tarvitsee lisää työtä ja tuolle työlle tekijöitä — se on ainut keino, jos haluamme vahvistaa rahoitus pohjaa ja varmistaa, että tässä maassa esimerkiksi sosiaali- ja terveyspalveluista jatkossakin on mahdollista saada apua ja tukea silloin, kun sitä tarvitsee. Niitä keinoja työllisyyden lisäämiseksi on jatkuvasti ja hyvin kunnianhimoisesti tässä tilanteessa haettava, jotta sitä työllisyysastetta kyetään nostamaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2021 vp

Hallituksen esityksen mukaisesti työllisyyspalveluita pyritään nyt uudistamaan niin, että ne huomioisivat nykyistä paremmin sen tosiasian, että työttömät eivät ole yksi homogeeninen ryhmä tai joukko vaan he ovat useita erilaisissa elämäntilanteissa olevia ihmisiä. Uudistuksen myötä työnhakijalle tarjotaan työnhaun alussa nykyistä enemmän henkilökoh- taista ja yksilöllistä tukea työnhakuun ja työllistymiseen, mikä on hyvä ja tärkeä asia. Li- säksi nykyistä vahvemman työnhaun tuen ja yhteydenpidon lisäämisen rinnalla keskeistä tässä uudistuksessa on työnhakuvelvollisuus työttömyysturva-oikeuden jatkumisen edelly- tyksenä. Samalla kuitenkin työnhakijan velvoitteiden laiminlyömisestä johtuvien korvauk- settomien jaksojen kestoja porrastetaan ja kohtuullistetaan. Tällähän siis pyritään nyt en- nen kaikkea siihen, että nämä työnhakijan oikeudet ja velvollisuudet olisivat paremmin ta- sapainossa.

Tässä mallissa on kuitenkin haasteita, kuten valiokunnassa tunnistimme ja kuten edus- taja Lehto opposition riveistä jo tässä toikin esiin, eli malli on melko kaavamainen — pal- veluprosessin alkuvaihe erityisesti — ja aika tarkkaan säännelty, jolloin TE-toimistolle tai kunnalle jää melko vähän vapautta pyrkiä sopeuttamaan prosessia juuri sen kyseisen työn- hakijan kannalta kaikkein ideaaleimmalla tavalla. Ja valiokuntana otimmekin tosiaan yh- dessä jo siihen kantaa, että hallituksen tulisi tarkasti seurata tämän mallin vaikutuksia ja tarvittaessa sitä sitten muuttaa.

Lisäksi on keskeistä, jotta näihin asetettuihin tavoitteisiin voitaisiin päästä, että työllis- yyspalveluiden työntekijämäärän lisäämisen ohella — kuten nyt siis tehdään — tulisi myös panostaa riittävästi resursseja siihen, että tämä henkilöstö on riittävän koulutettua. Heidän osaamiseensa ja kehittämiseensä ja työnohjaukseensa tulee myös panostaa, jotta he voivat sitten näitä työnhakijoita oikein osata palvella ja ohjata.

Samaan aikaan meidän on kuitenkin hyvä ymmärtää, ettei ole yhdentekevää, miten vaika ne jo alussa mainitsemani sosiaali- ja terveyspalvelut toimivat. Ei ole mitään hyötyä sii- tä, että tunnistamme työnhakijan palvelutarpeen ja ehkä mahdolliset esteet työllistymisel- le, jos ei sitten ole sitä väylää, johon hänet voidaan vaikka mielenterveys- tai päihdeongel- man äärellä hoitoon ja avun saamiseksi ohjata. Meidän on kuitenkin onnistuttava löytä- mään niitä keinoja, joilla saamme ihmiset työelämään, ja todella toivon, että ne keinot ovat sitten kestäviä ja aidosti vaikuttavia, ja oletan ja toivon, että tämä hallituksen esitys sellai- seksi seurannan myötä osoittautuu.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ja edustaja Mäkynen, Jukka.

19.28 **Jukka Mäkynen ps:** Arvoisa rouva puhemies... [Puhuja aloittaa puheenvuoron mi- krofonin ollessa suljettuna]

Puhemies Anu Vehviläinen: Nyt ei kyllä ole edustajasta tämä kiinni, mutta mikrofoni päälle puhujakorokkeelle. — Edustaja Mäkynen, teidän ei tarvitse. — Nyt lähti mikrofoni päälle. Siinä oli meillä tekninen ongelma. — Olkaa hyvä.

Okei, kiitos. — Arvoisa rouva puhemies! Valitettavasti tämä hallituksen esitys ei tule saavuttamaan niitä työllisyystavoitteita, joihin tällä esityksellä pyritään. Perussuomalais- ten työllisyyspolitiikan linja on ollut ja on se, että työssäkäyväälle henkilölle kuuluu mak- saa sellainen palkka, jolla tulee toimeen ilman yhteiskunnan tukia.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2021 vp

Tässä kyseisessä hallituksen esityksessä työttömille tulee työttömyyden alkuvaiheessa velvoitteeksi mennä kahden viikon välein työvoimatoimistoon tapaamisiin työvoimavirkailijan kanssa. Myöskään se 1 200 virkamiehen palkkaaminen ei tule käytännössä riittämään, koska se esityksen mukaan tarkoittaa noin 166:ta keskustelua työviikon aikana, 33:a keskustelua päivässä ja noin 4—5:tä keskustelua tunnissa, siis mikäli TE-keskuksessa tehdään 8 tunnin työpäivää per palkattu uusi virkamies. Jokainen tässä salissa ymmärtää, ettei 10—15 minuutissa saada työttömän asioita selvitettyä. Se aika menee jo työttömän tietojen päivittämiseen.

Totuus on valitettavasti se, että moni avoin työpaikka on osa-aikatyötä tai muuten huonosti palkattua kokoaikatyötä, joten näiden tyyppisten työpaikkojen houkuttelevuus ei nouse sillä, että työtön pakotetaan kahden viikon välein paikan päälle TE-toimistoon. Työttömien kyykyttämisen sijaan hallituksen tulisi parantaa palkansaajien ostovoimaa ja asumisen hintaa.

Uskon, että hallituksen esitysluonnoksen työnhakuvelvoite johtaa myös siihen, että työtön saattaa olla velvoitettu hakemaan koulutustaan tai osaamistaan vastaamattomiin tehtäviin. Jos työttömällä ei ole riittävää osaamista tai motivaatiota haettavaan tehtävään, ei tämä hallituksen esitys tule sitä pakollisella työhaulla ratkaisemaan.

Arvoisa rouva puhemies! Edellä mainitun perusteella kannatan edustaja Lehdon tekemiä hylkäysesityksiä sekä hänen tekemänsä lausumaesitystä. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Lundén.

19.30 **Mikko Lundén ps:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Kun luin tätä esitystä aktiivimalli kakkosesta, huomasin vaikutusarvioissa lauseen, joka kuului näin: ”Esitetyn työnhakuvelvollisuuden täyttämiseksi työnhakijat tekisivät arviolta noin 14 miljoonaa työhakemusta tai muuta työnhakutapahtumaa vuodessa” — siis 14 miljoonaa työhakemusta. Kun itse yrittäjänä mietin rekrytointeja, niin otan mieluummin 20 työhakemusta sellaisilta hakijoilta, jotka oikeasti ovat kiinnostuneita työstä kuin 200 hakemusta sellaisilta, jotka on pakotettu hakemaan töitä ja joilla motivaatio ei välttämättä ole huipussaan. Uskon, että moni yrittäjä Suomessa jakaa tämän näkemyksen. Työntekijä on todellinen voimavara yritykselle — senkin tietää varmasti jokainen — mutta ei silloin, jos asenne ei ole kohdallaan ja on pakotettu hakemaan. En voi asiaa yksinkertaisesti kannattaa.

Oletteko, hallituspuolueiden jäsenet, oikeasti sitä mieltä, että tämä malli lisää TE-toimiston käyttöä työpaikkojen täyttämiseksi? Mielestäni tämä lisää työhakemusten rumbaa aivan tolkkottomasti, ja siihen niin sanottuun tolkkottomaan hakemusten massaan hukkuu varmasti niitä työnhakijoita, joilla olisi motivaatio tehdä töitä ja jotka tätä myöten eivät pääse näyttämään kykyjään. Haluan vielä kerran kysyä, arvoisa hallitus: ymmärrätekö te, että pakottamalla työnhakijat tällaiseen hakemustehtailuun yritykset hukkuvat työhakemuksiin, eivätkä yritykset suurella todennäköisyydellä laita auki olevia paikkoja hakuun, ainakaan TE-toimistoon, valtavan hakemustulvan pelossa? — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Mäkisalo-Ropponen.

19.32 **Merja Mäkisalo-Ropponen sd:** Arvoisa puhemies! Koska en päässyt tämän lakiesityksen ensimmäiseen käsittelyyn, niin sanon käsitykseni asiasta nyt.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2021 vp

Olen työskennellyt paljon pitkään työttömänä olleiden henkilöiden kanssa erilaisissa työllisyshankkeissa, ja lähes kaikki työttömät ovat olleet sitä mieltä, että työllistämisen polulla heitä auttaa eniten henkilökohtainen tuki ja ohjaus eli rinnalla kulkeminen. Tässä lakiesityksessä työnhakijan palveluprosessiin alusta alkaen sisältyy juuri tätä henkilökohtaista ja kasvokkain tapahtuvaa kohtaamista, mitä työttömät kaipaavat. Näissä hankkeissa, joissa itse olen ollut mukana, kaikkein eniten on juuri sitä tuntumaa, että heidät on jätetty yksin eivätkä he saa sitä ohjausta ja neuvontaa, joka auttaisi heitä henkilökohtaisesti siinä omalla polulla eteenpäin. Eli oleellista on yhdessä ammattilaisen kanssa näiden yksilöllisten ratkaisujen löytäminen.

Toki huolia tässä lakiesityksessä myös on, ja esimerkiksi se, riittääkö TE-toimistojen resurssit, on ihan aito huoli. Mutta toisaalta on huoli myöskin osaamisesta, eli TE-toimistoissa tarvitaan tämän lakiesityksen tavoitteiden toteuttamiseksi koulutusta ja myös osaamisen kehittämistä. Itse olen erityisen huolissani vammaisten työllistymisen tukemisen puutteista. Mehän tiedämme kaikki, että vammaisten työllistyminen on paljon heikompaa kuin ei-vammaisten, vaikka vammaisilla olisi kuinka hyvä koulutus ja tietoa ja taitoa ja osaamista. Eri vammaisryhmät tarvitsevat TE-toimistoihin osaavia ammattihenkilöitä rinnalla-kulkijoikseen, jotka osaavat ohjata sekä työnhakijaa että aika usein myöskin työnantajaa. Esimerkiksi kuulovammaisen tai näkövammaisen työllistymiseen liittyy usein kohtuullisten mukautusten tekemistä työpaikoilla, ja niiden tekemiseen ei työnantajalla ole välttämättä tietoa eikä osaamista. Ja hyvin harvat työnantajat esimerkiksi tietävät siitä mahdollisuudesta, että heidän on mahdollista saada korvausta kohtuullisten mukautusten tekemisestä. Myöskin nämä asiat pitäisi saada tämän lakiesityksen myötä kuntoon. Eli paljon koulutusta tarvitaan siellä TE-toimistoissa henkilöstölle. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kiljunen, Kimmo.

19.35 **Kimmo Kiljunen sd:** Arvoisa rouva puhemies! Minäkään en ollut siinä ensimmäisessä käsittelyssä mukana, ja sanon vain tämän oman käsitykseni tästä keskustelusta, joka on niin outoa tässä. Kyselytunnilla tätä pitkälti veivattiinkin, että tämä olisi ”aktiivimalli kakkonen” — täällä oppositio käytti tällaista termiä. Tästä ei ole kysymys. Hallitus on nimenomaan torjunut sen ”aktiivimalli ykkösen”, jos voidaan nyt tätä termiä käyttää. Aktiivimalli, jota edellinen hallitus esitti, on aidosti kaadettu, sitä ei tullut käyttöön. Me emme rankaise työtöntä siitä, että hän on työtön eikä löydä työpaikkaa. Tämä on aivan toisentyypinen, kuten edustaja Mäkisalo-Ropponen tässä kuvasi. Tässä haetaan nimenomaan asiantuntijoiden, työvoimaviranomaisten, apua siihen, että ihminen työllistyisi, ja nämä haastattelut, joita tässä pyritään käymään, ovat kaikki tukihaastatteluja, joissa halutaan kannustaa ja yritetään etsiä aidosti yhteistyötä siinä, että näitä työpaikkoja löytyisi. Tämä on ihan toisentyypinen lähestymistapa. Tämä on Pohjoismaissa testattu malli, ja se toimii. Työttömät työnhakijat ovat tähän tyytyväisiä, ja työvoimahallintokin on tyytyväinen, koska me olemme saaneet tästä hyviä, työllistäviä tuloksia.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kettunen.

19.36 **Tuomas Kettunen kesk:** Kunnioitettu rouva puhemies! Olen osallistunut kaikkiin näihin keskusteluihin ja halusin tulla osallistumaan tähänkin keskusteluun, koska samalla tavalla — niin kuin edustaja Kiljunen tuossa toi esille — olen itsekin hämmästynyt tästä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 146/2021 vp

keskustelusta, ensinnäkin siitä, että opposition suunnalta varsinkin perussuomalaiset ovat lähteneet tämmöiselle vähättelyn linjalle työllisyysvaihdon edistämistoimenpiteiden osalta. Te lähdette kaatamaan työllisyysvaikutukset pohjaten aivan omituisiin väitteisiin. Tämän pohjoismaisen työvoimapalvelumallin arvioidaan lisäävän sen noin 9 500—10 000 työllistä. Tämä perustuu siihen, että tutkimuskirjallisuuden mukaan juuri työnhakijan kohtaaminen säännöllisesti, aktiivinen työnvälitys ja työnhaun seuranta lyhentävät työttömyysjaksoja. Esimerkiksi työttömien määräaikaishaastatteluja koskevassa arviointitutkimuksessa on havaittu, että haastattelut tehostavat työnhakijoiden ohjaamista palveluihin sekä edistävät aktivoitumista ja työllistymistä avoimille työmarkkinoille.

Olen ihmetellyt näitä puheenvuoroja opposition, varsinkin perussuomalaisten, suunnalta. Te jo aikaisemmin työllisyysvaihdon kuntakokeiluissa lähditte sille vähättelyn linjalle. Tämän vuoden huhtikuun aikana, en muista sitä päivää, edustaja Halla-aho Ylen mukaan sanoi näin: ”Suomeen ei synny uusia työpaikkoja papereja pyörittämällä, saati sillä, että paperin pyörittämisen lokaatiota vaihdellaan.” Elikä tässä oli keskustelussa työllisyysvaihdon kuntakokeilu. Ei siellä kunnissa papereita pyöritetä, vaan siellä kunnissa edistetään niitä työttömien työnhakijoiden mahdollisuuksia työllistyä, löytää se oma työpaikka.

Arvoisa puhemies! Tässä pohjoismaisessa työnhakumallissa työtön työnhakija, joka aina oletetusti haluaa löytää tekemistä, työtä, saa nyt aiempaa yksilöllisempää tukea työnhakuun. Työnhakijan mahdollisuudet vaikuttaa omaan työnhakuunsa kasvavat. Jatkossa työnhakija voi lähtökohtaisesti päättää itse, mitä työmahdollisuuksia hän hakee ja milloin.

Puhemies! Tämän halusin vielä tuoda tähän keskusteluun esille, että olen siitä tyytyväinen, että tämä hallitus edistää työllisyysvaihtoa ja mahdollistaa sen, että mahdollisimman moni pääsee työn syrjään kiinni.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.